

ጉድለ ህግደፍ ሃገራዊ ፖለቲካዊ መሳርዕና ዘራገ፡ ስሩት ባህላዊ ክብርና ዘባድም ዘሎ ደመኛ ጸላኢ፡-

ኩሉ ነገር መጠገንን መዕረፍን አለዎ። ነፍቱ ዝግዘአሉ ስነ-ምግባርን ሕግታትን አለዎ። ንኣብነት ዘይከም ሎሚ፡ ባህልና ነፍቱ ዘይስገር አወንታዊ ክብርታት ነይርዎ። ናይ አመጋግባ ስርዓትና፡ ካብ ቦታ ናብ ቦታ ገለ መጠናዊ ዝኾነ ፍልልይ ክህልዎ ይኸእል እንተዘይኮይኑ፡ ናይ ቁርሲ፣ ምሳሕ፣ ጠግሞት፣ ድራር ግዜና ፍሉጥዮ። ናይ መአዲ ስነ-ስርዓትና፡ ብደረጃ ስድራ ቤት ብፍላይ ኣብ እዋን ምሳሕን ድራርን ኣብ ውሱን ግዜ ዝፍጸም ኮይኑ፡ ካብ 10 ዓመት ንታሕቲ ዘለው ህጻናት ንበይኖም፡ እቲ ካብኡ ንላዕሊ ዘሎ ኣባል ስድራ ድማ ብሓባር ኩሉ ደድኳኡ ሓዙ ይኸብብ፡ ኣቦ ወይ ዓቢ ሓው ባርኹት ሂቡ ክሳብ ዘጀምረካ እንጀራ ኣይትሕዝን። በስም ኣብ ኢልካ ትጅምር። ትሕተኻ ገዲፍካ ኣብ ትሕቲ ካልእ ካብ ዘሎ ኣይትቐርስን። እንጀራ ብስለስተ ኣጸብዕትኻ ሓዝካ ጠሚዕካ ምበር ከም ድሌትካ ብሓሙሽተ ኣጸብዕትኻ ምሓዝን ምግሓጥን ኣይፍቀድን። ኣድራጋ ኣይትሕይኸን። ኣግዚፍካ ኣይትኹልስን። ኩሉ ነገር ብመጠኑን ብስርዓትንዮ። ኣብ መወዳእታ ከአ ስቕ ኢልካ ብድድ ኣይትብልን። ተመስገን ኢልካ ኢኻ ትትስእ።

ካብ ቤትካ ወጻኢ ኣብ ንግደት፣ መርዓን ተስካርን ምስ ካልኦት ኣብ ትራኽብሉ ብተመሳሳሊ ብኣሳሰይቲ ኣብ መአዲ ሸሞንተ ትሰራዕ፡ ካብቶም ሸሞንተ መራሒ ሃይማኖት እንተልዩ ብእኡ፡ እንተዘይሃልዩ ከኣ፡ ብግምት ብዕድመ ዝዓባዩ ሰብ ተመሪሕካ፡ ከምቲ ኣብ መአዲ ስድራ ቤት ደረት ከይሓለፍካ ምብላዕ ትጅመር። ኣብ መወዳእታ ከአ ተመስገን ኢልካ ትትስእ። መርዓን ቀብርን ነፍቱ ገዛኢ ዝኾነ ስነ-ስርዓት አለዎ። ነቲ ስነ-ስርዓት ተኸቲልካን ኣኸቢርካን ምበር፡ ንዕኡ ጎሲኻ ወይ ዘሊልካ ምኻድ ቅቡል ኣይኮነን።

ስድራ ቤት መሰረት ሃገር'ያ። ማእከላይ መምዘኒ ወይ መዕቀኒ ናይቶም ስድራ ቤት ዝምስርቱ ክልተ መጻምዲ፡ ከምዚ ሎሚ መዓስ ከምዝረገፍ ዘይፍለጥ ግዳማዊ ተኸለ ሰብነት ኣይነበረን። ከምዚ ሎሚ ንዕዘበ ዘለና ካብ ሕጋዊ ንግዳዊ ስምምዕ ዝተሓተ ኮንትሮባንድ ብዝመልስ እንታይ ትካል ኣለዎ/አለዎ። ሃብቲ ሃገር ሸምጢጡ ሸማጢጡ ኣብ ሓጺር ግዜ በዓል ጸጋ ዝገብር ትርጉም ዘለዎ መንግስታዊ በዓል ስልጣን'ዶ ኣለዎ/ዎ፣ ብኸፍካ ዝቐልብ ዓቕሚ ዘለዎ ቀረባ ዘመድ ኣብ ወጻኢ ዘለዎ/ዎ ድዩ ዝብል ምልኣተ እምነት ዝጎደሎ ተሓንጋሪ ወይ ተጸባዩ ሕልና ዝገዝእ ግዝያዊ ረብሓ ዝዋሕሱ ሓዳር ኣይነበረን።

እወ ዘይ ከም ሎሚ እቲ ናይ ቀደም፡ ብሓባር ሰሪሕና ርእስና ክኢልና ዘፍረናዮም ቆልዑ ብግቡእ መታን ከነዕቢ ጉልበት (ኣካላዊ ብቕዓት)፣ ናይ ስራሕ ህርኩትነት፣ ሞያ፣ ቅቡልነት ኣብ ሕብረተ-ሰብ፣ ሃይማኖት፣ ጽንዓት ኣብ ቃል ኪዳን (ቃል ኪዳን ብፈርማ ዘይኮነ ቃል ኪዳን ብእምነት) ዝብል መምዘኒታትዮ ዝገብር ነይሩ። ብፍላይ ንግል ኣንስተይቲ ዝምልከት፡ ክሳብ ኣዴታታ ወላዳት ድዮን? ጸባዎት ድዮን፣ ቆልዑ ብተኸታታሊ ዝመትወን ከይኾና ..ወዘተ ኣብ ግምት ዘተኣወ ነይሩ እቲ መምዘኒ።

ብዕድመ ንዝዓብዩካ ምክባር፡ ደገፍ ኣብ ዘድልዩ ምድጋፍ፣ ንሕሙም ምብጻሕ፣ ንሓራስ ከይድካ እንቋዕ ብሰላም ተገላገልኪ ምባል፣ ብፍላይ ንመራሕቲ ሃይማኖትን መማህራንን ዘይምድፋር ግቡእ ኣኸብሮት ምሃብ፣ ኣብ ግዜ ቀውዕን ምክዳን ኣባይትን ብመልክዕ ወፈራ ሓቢርካን ተደጋጊፍካን ምስራሕ፣ ካብ ኣወንታዊ ክብርታት ኤርትራዊ ሕብረተ-ሰብዮ።

ኣወንታዊ ባህላዊ ክብሪ ኤርትራዊ ሕብረተ-ሰብ፡ ብጸጋማይ ኢድካ ምበር ብደማናይ ኢድካ ክትናፈጥ ኣየተባብዕን። ብደማናይ ኢድካ ምበር ብጸጋማይ ኢድካ ንሰብ ኣይወሃብን። ምሕሳው፡ ምስራቕ፡ ምዕማጽ፡ መሰረት ዘይብሉ ወረ ካብቲ ሓደ ናብቲ ካልእ ብምቅብባል ሰባት ከተባእስ፡ ኣብ ልዕሊ ካልኦት ምጭካን ብዘይረሃጽካሉ ክብርን ዝናን ምርካብ ኣዝዩ ዘሕፍር ነውሪዮ። ከምኡ ዝገብር ሰብ ብሕብረተ-ሰብ ጽሉእ ውጉዝ፡ ንጹል'ዮ።

ብሕጊ አምላክ ወይ ዝባን ሕጊ እንተተባሂልካ ኣብ ዘለኻዮ ደው ትብል ወይ ናብ ዝምልከቶ ሕጋዊ ኣካል ትኸይድ ምበር፡ ባዕልኻ ትፈልጥ እንታይ ከይተምጽእ ኢልካ ረገጽካዮ ምኻድ ባህልና ኣይፈቅድን። ሕልናውን ኣይቅበሎን። ቅድሚ ግቢ ኣይትዛረብን ኣይትኸይድን። ግቢ ድማ ቅድሚ ቆልዓ ኣይሰትን። ኮታ ካብ ወለድና ብተዋረድ ዝተረከብናዮ ስሩት ኣወንታዊ ክብርታት ክልወጥ ዘለዎ ዘሕፍር ባህሊ ዘይኮነ፡ ክዕቀብ ዘለዎ ዘኹርዕ ረዚን ባህሊዮ።

ባህልናኮ ካብ ኅደቦ ፈርስ ወይ በቕሊ ሰሪሩ ንዝሓልፍ ጋሻ ኣብ ጫፍ ዓድኻ ምስ በጽሖ፡ ንሱ ካብ በቕሊ ወይ ፈረሱ ወሪዱ ብእግሩ፡ ንሱኻ በቕሊ ወይ ፈረሱ ወጢጥካ፡ እንተለካ እኸለ ማይ ሂብካ እንተዘይብልካ ደሓን ይእትኻ ኢልካ ኣፋንዎዮ ዝብል። ባህልናኮ ተኻፊልካ ብላዕ ምበር ደቂ ኅረቤት ዝብላዕ ስእኒም ጸዎም እናሓደሩ ርኢኻ ከምዘይረእኻ ክትሓልፍ ንባይንኻ በሊዕካ ጸጊብካ ክትሓድር ኣይፈቅድን። ባህልናኮ ንዝሕዘነሉ ክትሓዝን ምበር መሊሰካ ክትጭክን ዘተባብዕ ኣይኮነን። ባህልናኮ ኣብ መንገዲ ኣድጊ ጽዕነት ኣውራዳትሉ ንዝተሸገረ ሰብ ረገጽካዮ ክትሓልፍ ኣይፈቅድን። ንባይኑ ነቲ ዝወደቐ ጽዕነት ኣብ ኣድጊ ክጽዕኖ ስለ ዘይኸእል ናይ ግድን ክትሕግዞ ኣለካ፡ ገዲፍካዮ እንተኸይድካ ግን፡ መሬት መስዩ ኣብ ህይወት ሰብን እቲ ኣድግን ንዝበጽሖ ሓደጋ ብዘይምትሕብባርካ ተሓታቲኻ ዝብል ልዑል ሰብኣውን ሕጋውን ክብደት ዝነበሮዮ።

እሞ ዝኸበርኩም ኣሕዋትን ኣሓትን ኤርትራውያን ነዚ ክብረታትዚ ዘይምዕቃብና ዘይምኸባርና ናይ ምንታይ ምልክትዮ፡ ናይ ስልጣነ ወይስ ናይ ድሕረት? ብተግባር ከ ተጠቐምናዮ ተጎዲእና? እስከ ነብስ ወክፍና ናብ ቤትና ኣተዓባብያና ተመሊስና ሕጂ ምስ ዘለናዮ ነውዳድሮ። በየንዩ መጺኦ? መንዩ ኣነ ኢልናስከ ንነብስና ንሕተታ? ኣብ ውሽጢ ኤርትራ እንተሃሊና ስሩት ኣወንታዊ ባህሊ ወለድናን ሃይማኖታዊ ስርዓትናን ብሓቂ ምሳና፡ ኣብ ኣእምሮናን ዕለታዊ መነባብሮናን ምህላውን ዘይምህላውን እስከ ንፊትሽ። ካብ ኤርትራ ወጸኢ ኣብቲ ካብ መነባብሮ ኤርትራ ብዓይነቱ ዝተፈልየ ምልኣተ ነገራዊ ዕግበት ዝርከበሉ፡ ሃገራት ኤውሮጳ፣ ኣመሪካ፣ ካናዳ፣ ኣውስትራሊያ፣ ከምኡውን ገለ ሃገራት ማእከላይ ምብራቕ ዘለና፡ ሕቶ ገንዘብን ነዋትን ምስ መለስና እንታይ ይስመዐና ኣሎ? ምሉእ ነጻነት ዘለዎ ክቡር ሰብ ወይስ ገለ ዝጎደሎ ኣብ ዘይናቱ ዝነበር ነብስ ትሕተት?

ኣሕዋትን ኣሓትን እስከ " ሓባኢ ቁስሉ ሓባኢ ፈውሱ" ንዝብል ብሂልና ወጊድ ኢልና፡ ብኣካልና ዘይኮነ ብምዕቡል ኣተሓሳስባ፡ ሰብኣዊ ክብረትን ምልኣት ዘለዎ ሰብ ኮይና፡ ንነብስና፣ ንስድራ ቤትና፣ ንሕብረተ-ሰብና፣ ንሃገርና፣ ንማሕበራ-ሰብ ዓለም ንምዘን። እዚ ልዕል ክብል ተገሊጹ ዘሎ ካብ ቀዳሞት ወለድና እናተወራረሰ ዝመጽእ ኣወንታዊ ባህላውን ሃይማኖታውን ክብርታትና፡ ይሕፍር ድዩ? ካብኡ እንተዘይፍጠር ዮብል ድዩ? ናይ ካልኣት ባህልን ሃይማኖታዊ ክብርታትን ከነቋምት ክንሰድዕ ዝገብር ድዩ? እስከ ከም ሰብ ከም ሰባት ከም ህዝቢ ርግእ ኢልና ንሕሰበሉሞ መልሲ ንሃበሉ። ብዘይጥርጥር ምልኣተ ሕልናዊ ዕግበት ዝህብ ናይ ስደት ጥዑም የለን። ናብራ ስደት ምስ ስኽፍታኡዮ። እንተሰለጡኳ ከብድካ ትመልእ፡ ጨርቂ ትቕይር፡ ትሕክም፡ ትመሃር፡ ናተይነት ዋንነታዊ ስምዒት ግን ኣይትረክብን። ስለምንታይ ናትካ ገዲፍካ ናብዘይናትካ ዝመጸእካ፡ ኣብ ምሕረት ወንነቲ መሬት፡ ሃብትን ባህልና ተጸጊዕካ ትነብር ስደተኛ ኢኻ።

ኣብዛ ዘለናያ መድረኽ ኤርትራውያን ኣብ ውሽጢ ሃገር ንሃሉ ኣብ ስደት፡ ኣይኮነን ወንነቲ ኣወንታዊ ባህልና፣ ታሪኽናን ሃይማኖትናን ክንከውን ከም ሰባት ወንነቲ ነብስናውን ኣይኮነን። ኣብ ውሽጢ ኤርትራ ሰብኣዊ ክብረትን ነጻነት የብልናን። ኣብ ወጸኢ ሃገራት ምልኣተ ዘለዎ ሰብኣዊ ክብረትን ነጻነትን የብልናን። ንህይወትና ኣብ ቤትና እንከለና ንሰግእ፣ ካብ ቤትና ናብ ከባቢና እንተወጸእና ንሰግእ፡ ዶብ ኤርትራ ምስ ሰገርና ንሰግእ፡ ኣብቲ ውሑስን ደሞክራሲያውን ዝበሃል ሃገራት ምስ በጻሕናውን ንሰግእ። ኤርትራዊት ነብሲ ብሰግኣት ምስተኸበበት ምስተሸበረትያ።

ነዚ መን አምጸኢዎ? ነቲ ዘሕብን ስሩት ኣወንታዊ ባህላዊ ክብርታትናን ሃይማኖታዊ ስርዓትናን ብግቡእ ከይንውንን ከይንዕቅብ፡ ንዕኡ ዝጎደሎ እናመላእና ተደጋጊፍና ኣብ ማይ ቤትናን ሃገርናን ከቢርና ከይንነብር ዝገበረና መንዩ? እወ መንዩ ጠንቂ ናይዚ ሕጂ ንርከበሉ ፖለቲካዊ፣ ቁጠባዊ፣ ጸጥታዊ፣ ማሕበራዊ፣ ባህላዊ፣ ሃይማኖታዊ ውድቀትን ዲፕሎማሲያዊ ተነጽሎን? ብብግዝይኡ ዝነበሩ ምምሕድራት ኣሜሪካ? ካብ ንጉስ ሃይለ ስላሴ ክሳብ ህወሓት-ኢህወደግ ዝነበሩ ስርዓታት ኢትዮጵያ፣ ሕብረት ሶቬት ነበር፣ ንዞባዊ ርእሰ ሓያልነት ዝቀዳደሙ ዘሉ ብፍርያት ነዳዲ ዝሃብተሙ ገለ መንግስታት ማእከላይ ምብራቕ? ወይስ ስማዊ መንግስቲ ህግደፍ?

ናይዚ መልሲ ንምርካብ መጀመርያ ምስ ሕልናኻ ምትዕራቕ የድሊ። ብካልኣይ ባህርን ተግባርን ህግደፍ ምፍላጥ የድሊ። ብሳልሳይ ርትዓዊ ውሳኔ ንምሃብ ፍትሓዊ ኣረኣኢያን ፖለቲካዊ ንቕሓትን ምውናን ይጠልብ። ራብዓይ ኣብ ከመይ ዝበለ ኩነታት ከም ዘለኻ ምግንዛብ የድሊ። ነዚ ብግቡእ ዝገምገመ ኣእምሮ፡ ፖለቲካና ብመን ተዘሪጉ፣ ሃይማኖትና ብመን ተሓሚሱ፣ ባህልና ብመን ተበሪዙ፣ ኣግራብና ብመን ባዲሙ፣ እንስሳና ብመን ኣብ ደረጃ ብርሰት በጺሖን ንፍላጥ ኣይጽገምን። ናይ ኩሉ ነሕልፎ ዘለና ናይ ሕማቕ ሕማቕ ህይወት ጠንቂ ወይ ተሓታቲ ስማዊ መንግስቲ ህግደፍ ምጻኑ ብሩህ ከም ጸሓይ ቀትሪዩ።

ኣብ ጸገም ከም ዘለና፡ ጠንቂ ጸገምና ዘቤታዊ ጸላኢና ስማዊ መንግስቲ ህግደፍ ምጻኑ እንተተረዲእና ደኣሞ ስለምንታይ ኣስታት 330 ዓመት ብህግደፍ ተገዚእና? እንታይ ኮይና ተቓሊስና ካብ እንግድዓና ዘይነውርዶ ዝብል ሕቶ ከመጽ ባህሪያዊዮ። መልሱ ድማ፡ ካብቲ ዝበርስ ዘሎ ስሩት ኣወንታዊ ባህላዊ ክብርታትና፡ ሃይማኖታዊ ስርዓትና፡ ሰብኣዊ ክብረትናን ህዝባዊ ልኡላውነትናን ስማዊ መንግስቲ ህግደፍን መራሒኡን ከይመቱ ዘይኮነ ከይሓሙ ዝሻቕሉ ብንሕና ንሱ ዝሰኸሩ፡ ብስም ህዝብን ሃገርን ኣብ ውሽጥን ወጻኝን ሃብቲ ዘዋህለሉ፡ ኣብ ዕጡቕ ክፍልታት ኮነ ምምሕዳራዊ ጽፍሕታት ተጻፍዮም ደም ህዝቢ እናማጸዩ ህይወቶም ዝመርሑ በሃማትን ኣገልገልትን ይዕንቅፉና ስለ ዘለውዮ።

እቲ ቅድም ዝነበረ ገዲፍና ካብ 20 ሰኔ 2018 ንደሓር ምስ እንምልከት'ዓ እዚ ስማዊ መንግስታዊ ጉጅለ ንዊሕ ዓመታት ተጎልቢብሉ ዝነበረ መደናገሪ ማላታት ተተርቢዑስ ብሃገራዊ ክድዓት ዝጥርጠረሉ ዘሎ ወቕቲዮ ሎሚ። ዝበዝሕ ህዝቢ ጸገናዊ ዘይኮነ መሰረታዊ ለውጢ ዝጠልበሉ ዘሎዮ ሎሚ። ግን ከምቲ " ኣብ ስርናይ ክርዳድ ኣይሰኣንን፡ ዝበሃል ኣብዚ ዕርቃኑ ወጺኡ ከም ብሓዊ ዝተጸልወ ብላስቲክ ዝርገሐኡ ተሸምሪሩ ዕለተ ውድቀቱ እናተጸበዩ ሕልምልም ዝብለሉ ዘሎ፡ ንደለይቲ ደሞክራሲያዊ ለውጢ ሓጋዚ ዝኾነ ወቕቲ፡ ብስመ ሃገራዊ በዓላት ኣብ ዝጸወዖ ከይዶም ዘሳስዩ፡ ኣብ ዘዳለዎ ፈስቲቫላት ዝቆጸጸዩ ብቐጥታን ብተዘዋዋርን ብራሲያ ብዝተረኸበ ሃብትን ገበናትን ዝተኣሳሰሩ ውሑዳት ዝሰርሕዎ ድፋዕ ስለዘይፈረሰዮ። ብኩለንትናኡም እናበረሱ ንኣብራሲኦም ዝጣበቁ ዝከናኹ ዕሩባት ሕልና ስለ ዘለውዮ። ስለዚ ንዕሩባት ሕልና ንምእራም፡ ነዚ ንብረሰት ህዝብን ስሩት ኣወንታዊ ክብርታት ኤርትራን ንምድዋን ኢሉ'ውን ንምፍራስ ብመደብ ዝሰርሕ ዘሎ ስማዊ መንግስታዊ ጉጅለ ንምውጋድ ብንቕሓት፣ ብብልሓት፡ ብጽንዓት፡ ብውህደት ንረባረብ።

ብሓልዮት ደሞክራሲያዊ ግንባር ሓድነት ኤርትራ ዝፍኖ፡ ድምጺ ሰላምን ደሞክራሲን ኤርትራ 12-07-2019